

Intrigues policíiques amb humor

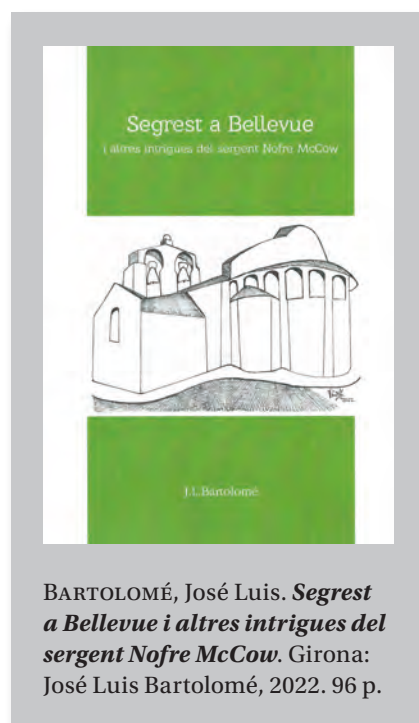
Text > PERE MARTÍ I BERTRAN

José Luis Bartolomé (Areny de Noguera, 1954) és un intel·lectual polifacètic: professor d'anglès, traductor, articulista i escriptor de gèneres diversos. La seva darrera obra de ficció és un conjunt de cinc contes protagonitzats per un personatge que ja coneixíem del volum *Crim a la capella blanca i altres intrigues del caporal Nofre McCow* (2021). Es tracta del policia local de Palau-saverdera, ara ascendit a sergent, que amb «el seu ull d'àguila» (p. 57) resol els casos més rocambolescos que puguem imaginar, com, en el volum que comentem, un segrest; la desaparició de gossos al poble; la falsificació d'un pergami; la troballa d'un cadàver aparedat feia més de seixanta anys, i el robatori d'un quadre pintat per Federico García Lorca quan va visitar Palau amb Salvador Dalee (anomenat així a l'obra) l'any 1925.

L'originalitat dels contes de Bartolomé rau, sobretot, en el to que ha triat, que gairebé podríem qualificar de paròdia total, com les tan reeixides i lloades d'autors com Serafí Pitarra. Goso parlar de paròdia total perquè tot hi conflueix, a dotar-los d'humor. Un humor molt variat, ja que tant pot ser degut a exageracions pròpies de la paròdia, com a picades d'ullet d'un

«humor britànic, més de somriure que de rialles» (p. 37), com s'apunta en un dels contes, en què s'expliquen uns quants acudits. I si dic tot és perquè no acabaria mai de posar-ne exemples. Comencem pels paratextos. En el primer, la «Nota filològica» (p. 4), n'hi ha per sucari-hi pa; ens diu: «Aquests cinc contes estan escrits en la modalitat de català tranquil». Al darrer, «Glossari de mots bàrbars» (p. 93-96), ens adverteix: «Els noms disfressats dels personatges i d'alguns indrets no es revelen en aquest glossari per mantenir un cert aire d'intriga. [...] No cal dir que qualsevol semblança de fets, llocs o persones amb les retratades en aquests contes són una fatal o brutal coincidència».

De noms distorsionats o disfressats, n'hi trobem de tota mena: la «presidentia de la recentment proclamada República de Catiungla», que es va separar de la «monarquia del regne de Borbònia», és una tal Fada ColaCao (p. 7 i 8); hi ha un partit anomenat F. R. I. P. E. (Front Republicà Independent Però Espanyol); un mitjà de comunicació que és el *Point Today*, en el qual, per cert, una tal Tura Soleil té «una secció criminalística» (p. 70); alguns artistes i literats hi apareixen amb els noms reals, però d'altres esdevenen Julivert



Vallmitjó o Salvador Dalee, la paternitat del qual «havia reclamat una veïna de Figueres, Pilarín Caín» (p. 57). La paròdia i l'humor també són ben presents en els registres lingüístics; en els jocs de paraules; en recursos literaris com les comparacions i les hipèrbols; en les distorsions històriques, que ens fan ballar el cap pel que fa als límits entre realitat i ficció, sobretot si no som bons coneixedors de la història i la geografia empordanesa, etc.

Si us he de ser sincer, feia temps que no m'ho passava tan bé amb una obra policíica, i això que no soc cap expert, com ja he dit abans, en Palau-saverdera ni en l'Empordà.

Biografia de Josep Mascort

Text > XAVIER XARGAY I OLIVA

En algun moment Josep Pla, insigne biògraf, afirma que el gènere de la biografia és dels més difícils, opinió compartida recentment per Miquel Martín, qui feia notar la dificultat d'equilibrar agilitat narrativa amb la profusió ingent de documentació. Davant del text sobre Josep Mascort Ribot, hi podem afegir una altra complicació: com es pot narrar la vida d'una persona de la qual no et pots distanciar emocionalment perquè és el teu avi matern? El mateix Josep Pastells ho apunta: és «un procés d'escriptura dolorós» i procura «par-

lar-ne de forma equànime, sense censures ni idealitzacions». I, certament, la primera sensació que vaig tenir en acabar la lectura era l'esforç, continuat i perseverant, de l'autor per mantenir l'objectivitat.

El primer recurs per mantenir-la és deixar que parlin els documents. Així, tret del primer capítol en què la veu de l'autor s'imposa sense gairebé cap citació, en la resta del llibre aquesta veu s'utilitza per encaixar diferents documents i per contextualitzar les anècdotes vitals de Mascort, però el ritme narratiu i la informació els aporten cartes,

notícies periodístiques i records de persones que conegueren el biografat. El segon recurs és evitar l'adjectivació valorativa, que implica un judici (o un prejudici). Si hi ha alguna valoració, sol ser en veu dels testimonis o citacions de les cartes. Per exemple, el títol de la introducció, «Capità insigne, sense estrelles ni galons», té un evident biaix encomiàstic, gairebé hagiogràfic: no és de l'autor, sinó que està tret d'una carta (posteriorment reproduïda) del seu amic Joan Planas a Maria Clota, vídua de Mascort. El tercer recurs és estructural: explicar

El trencadís del jo

Text > EVA VÁZQUEZ

El debat al voltant dels usos i abusos de l'autoficció és un dels més vius de la literatura recent, en la qual cada vegada són més freqüents les inflexions de veu que incorporen un jo diguem-ne problemàtic i una fricció amb la realitat que sovint demana alguna cosa més que la suspensió d'incrèdilitat. Xavier Pla, que ja havia investigat a fons aquesta modalitat narrativa a través d'un dels seus mestres, el Josep Pla a qui li passaven tantes coses, des d'un viatge en autobús fins a la descoberta dels núvols passejant pel Montgrí, ha assumit el repte d'estudiar-ne algunes modalitats en un llibre collage que, aprofitant mig centenar d'articles i ressenyes ja publicats, eixampla la perspectiva, planteja dubtes, estimula la imaginació i, a més, predica amb l'exemple oferint la seva pròpia escriptura, en algun dels millors capítols, com a treball de camp per a l'exploració d'aquest jo memòries, fonèdís i a estones malèvol a qui, en temps de *selfies* i *instagramers*, li agrada tant exposar-se i construir-se

El soldat de Baltimore —que deu el títol a una anècdota narrada per Stendhal sobre un soldat que va agredir l'actor que feia d'Otello en el moment que es disposava a matar Desdèmona— és un conjunt de mig cen-

tenar de textos organitzats amb gran astúcia argumentativa (el pòsit acadèmic de Xavier Pla, professor de literatura contemporània a la Universitat de Girona, aquí li fa molt de favor) per aproximar-se a una forma d'escriptura que és, malgrat la subjectivitat i fins i tot l'extrema intimitat dels fets que narra, més a prop de la novel·la que de l'autobiografia, adopti la forma de l'autoficció, de l'assaig o del dietari, que en són manifestacions afins. Perquè ningú no diu jo sense incórrer en la impostura que comporta declinar-lo cenyint-se a una gramàtica (i no als sentiments), ordenant l'experiència i a vegades també falsejant-la per aconseguir determinats efectes. La realitat en cru, ben mirat, és aquell mur infranquejable contra el qual s'estavellen tants escriptors que ignoren que la llengua l'escup, per amarga o filamentosa. Xavier Pla ho sap tan bé, que fins i tot quan parla d'ell romanceja, en el sentit que es literaturitza, que és el que fan la majoria dels escriptors que comenta, des de Pla i Fuster, fins a Baltasar Porcel, Francesc Serés, Sebastià Perelló o Jordi Lara, a banda de Proust, Montaigne, Barthes o Cioran.

Se li pot retreure, i altres ho han fet, que les autores hi tinguin un paper tan escàs, en el seu llibre, justet per fer-hi

cabre Annie Ernaux, Mercè Rodoreda, Najat El Hachmi, Anna Carreras i poques, molt poques més, tot i que l'autoficció gairebé neix amb elles, en les cartes a les amigues, en el diari secret, en l'exposició a penes novel·lada d'una identitat menyspreada. Xavier Pla se'n disculpa atribuint-ho a l'atzar dels llibres que li encomanaven de ressenyar, i tot i que se li podria rebatre que, en el moment de l'edició, podia haver desafià l'antipatia de la mera casualitat dels textos disponibles, el seu treball continua sent tremendament valuós per comprendre per què la literatura no és ben bé la vida, sinó que la intensifica.

la vida de Josep Mascort en un estricte ordre cronològic lineal, sense salts endavant ni enrere, i, sobretot, sense aportacions interpretatives dels fets ni del context històric.

El llibre està dividit en vuit capítols. Els aspectes més personals i familiars de Josep Mascort hi estan documentats, sobretot, amb cartes, tant seves com dels amics i coneguts, i amb les informacions tretes de les entrevistes a gent que l'havia conegut. Els aspectes relacionats amb la política estan explicats a partir de les notícies de diaris, notes dels arxius o dels llibres d'actes. La tasca de recollida de dades és sòlida i d'una precisió notabilíssima. També resulta prou impressionant la selecció

fotogràfica, la seva qualitat i quantitat (amb molt poques excepcions, les pàgines paral·leles del llibre inclouen imatges).

Josep Pastells opta per acabar el llibre amb una antologia de textos que mostren l'aspecte més creatiu o literari del seu avi.

En resum, és una biografia que alterna de manera equilibrada les vivències del personatge amb els aspectes essencials del context polític i social, dona la veu al biografat i a la gent que el va conèixer, les imatges reforcen el que s'explica. I el resultat final fa que sembli que escriure una biografia sigui una tasca fàcil perquè es llegeix amb agilitat i amenitat.



PLA, Xavier. *El soldat de Baltimore*. Palma: Lleonard Muntaner, 2022. 204 p.



PASTELLS MASCORT, Josep. *Josep Mascort: República lleial, catalanista devot*. Barcelona: Fundació Josep Irla, 2023. 264 p.